

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»
Юридичний факультет
Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін та іноземних мов

ЗАТВЕРЖЕНО

Декан юридичного факультету

С.В. Матвєєв

РОБОЧА ПРОГРАМА

ЕТИКА БІЗНЕСУ

(назва навчальної дисципліни)

підготовки перший (бакалаврський)
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і найменування спеціальності)

освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування»
(найменування освітньої програми)

тип дисципліни професійної та практичної підготовки

2020 рік

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

(підпис)

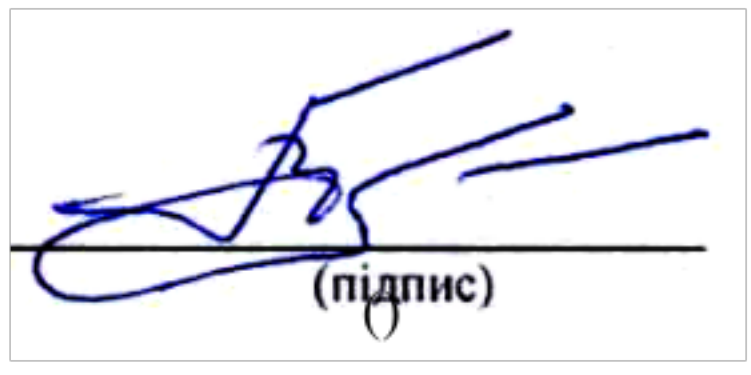
О.М. Антонова
(прізвище, ініціали)

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою соціально-гуманітарних дисциплін та іноземних мов

Протокол №1 від «28» серпня 2020 року

Завідувач кафедри

(підпис)

В.Ф. Баранівський
(прізвище, ініціали)

Розробник:

Баранівський Василь Федорович, доктор філософських наук, професор

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: вибіркова

Передумови вивчення навчальної дисципліни: є опанування таких дисциплін як «Управління персоналом» «Економіка праці», «Міжнародна економіка». Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності.

Предметом вивчення дисципліни «Етика бізнесу» є принципи та закономірності ділових відносин.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин 5 кредитів ECTS.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладення навчальної дисципліни «Етика бізнесу» є засвоєння у слухачів мовної культури та мовного етикету, техніки ділового спілкування, невербальних засобів спілкування та іміджу ділової людини.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Етика бізнесу» є:

- придбання знань про психологічні та етичні особистісні якості учасників ділового спілкування;
 - придбання знань про моральні вимоги до взаємин ділових людей (бізнесменів, підприємців, керівників і керованих);
 - придбання знань про сучасні технологічні вимоги до основних форм ділового спілкування
- бесід і переговорів, службових нарад, ділове листування;
- придбання знань про моральні принципи, норми і правила етикету.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Етика бізнесу» забезпечує набуття здобувачами освіти **компетентностей:**

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань.

Програмні результати навчання (ПР)

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПР23. Визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	денна форма	заочна форма

	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	се м	пз	ла б	с.р		л	се м	пз	ла б	с.р.
Змістовий модуль 1												
Тема 1. Етика бізнесу: предмет і специфіка	21	7	2	-	-	12	21	2	-	-	-	19
Тема 2. Основні концепції етики бізнесу	21	7	3	-	-	11	21	2	-	-	-	19
Тема 3. Соціальна відповідальність у бізнесі	21	7	3	-	-	11	21	2	1	-	-	18
Тема 4. Корпоративна етика	21	7	3	-	-	11	21	2	1	-	-	18
Разом за змістовим модулем 1	84	28	11	-	-	45	84	8	2	-	-	74
Змістовий модуль 2.												
Тема 5. Проблеми мікроетики	22	8	3	-	-	11	22	2	-	-	-	20
Тема 6. Проблеми макроетики	22	8	3	-	-	11	22	2	1	-	-	19
Тема 7. Бізнес-етикет	22	8	3	-	-	11	22	2	1	-	-	19
Разом за змістовим модулем 2	66	24	9	-	-	33	66	6	2	-	-	58
Усього годин	150	52	20	-	-	78	150	14	4	-	-	132

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

Тема 1. ЕТИКА БІЗНЕСУ: ПРЕДМЕТ І СПЕЦИФІКА

Бізнес як діяльність.

Історія розвитку бізнесу.

Визначення етики бізнесу як наукової дисципліни.

Контекст сучасної трансформації відношення до етики бізнесу

Тема 2. ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ ЕТИКИ БІЗНЕСУ

Релігійна етика.

Теорія утилітаризму.

Деонтична етика

Етика справедливості

Тема 3. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У БІЗНЕСІ

Соціальна відповідальність як складова сучасної моделі бізнесу

Формування концепції соціальної відповідальності у бізнесі

За» та «проти» соціальної відповідальності: основні підходи

Тема 4. КОРПОРАТИВНА ЕТИКА

Моральні стандарти корпорації

Способи підвищення моральних стандартів функціонування організації

Змістовий модуль II.

Тема 5. ПРОБЛЕМИ МІКРОЕТИКИ

Основні принципи мікроетики

Проблеми прийняття рішень на мікрорівні

«Керівник –підлеглий»: основні рівні взаємовідносин

Тема 6. ПРОБЛЕМИ МАКРОЕТИКИ

Взаємовідношення між корпораціями

Корпорація та держава

Корпорація та споживачі

Корпорація та інвестори

Тема 7. БІЗНЕС - ЕТИКЕТ

Визначення етикету

Особливості іноземного етикету

Етикет проведення переговорів
Правила вербального етикету.
Імідж ділової людини

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Етика бізнесу: предмет і специфіка	7	2
2	Тема 2. Основні концепції етики бізнесу	7	2
3	Тема 3. Соціальна відповідальність у бізнесі	7	2
4	Тема 4. Корпоративна етика	7	2
5	Тема 5. Проблеми мікроетики	8	2
6	Тема 6. Проблеми макроетики	8	2
7	Тема 7. Бізнес-етикет	8	2
Усього годин		52	14

7. Теми практичних занять

Не передбачено навчальним планом

8. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Етика бізнесу: предмет і специфіка	2	-
2	Тема 2. Основні концепції етики бізнесу	3	-
3	Тема 3. Соціальна відповідальність у бізнесі	3	1
4	Тема 4. Корпоративна етика	3	1
5	Тема 5. Проблеми мікроетики	3	-
6	Тема 6. Проблеми макроетики	3	1
7	Тема 7. Бізнес-етикет	3	1
Усього годин		20	4

9. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

10. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Етика бізнесу: предмет і специфіка	12	19
2	Тема 2. Основні концепції етики бізнесу	11	19
3	Тема 3. Соціальна відповідальність у бізнесі	11	18
4	Тема 4. Корпоративна етика	11	18
5	Тема 5. Проблеми мікроетики	11	20
6	Тема 6. Проблеми макроетики	11	19
7	Тема 7. Бізнес-етикет	11	19
Усього годин		78	132

11. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Ділова професійна етика як основа успішного введення бізнесу, основні її різновиди. Дилеми професійної моралі. Професійна та універсальна етика.
2. Основні концепції етики бізнесу.
3. Діловий етикет – стандарти та стереотипи.
4. Роль менеджера у формуванні етики поведінки та спілкування.
5. Психологічні механізми взаєморозуміння та взаємодії в організації.
6. Особистісний вплив менеджера на культуру спілкування та взаємодії в організації.
7. Зовнішні ознаки культури в організації.
8. Роль менеджменту у формуванні культури в організації та її змінах .
9. Щоденний етикет (Культура поведінки на вулиці, в магазині, кав'ярні, їдальні, ресторани). Етикет за столом.
10. Етикет індивідуального робочого місця.
11. Одяг бізнесмена у неформальних робочих ситуаціях. неформальний діловий одяг.
12. Міміка, жести, поза - важливі складові професійного іміджу ділової людини.
13. Протокольні положення дотримання етикету в системі зовнішньоекономічної діяльності. Діловий етикет у міжнародному бізнесі .
14. Національні особливості ділового етикету в різних країнах світу.
15. Техніка ділового спілкування.
16. Невербальні засоби спілкування та їх класифікація. Жести. Контакт очей. Види погляду.
17. Проксеміка (територіальні зони в процесі спілкування).
18. Стилi ділового спілкування: компаративний аналіз.
19. Ділові переговори – невід'ємна частина практики менеджменту, тактичні прийоми введення переговорів.
20. Стратегії й технології ведення переговорів.
21. Характеристика переговорного процесу. Психологічні аспекти переговорного процесу.
22. Особливості проведення переговорів із зарубіжними партнерами.
23. Збори як форма прийняття колективного рішення.
24. Характеристика ділової наради.
25. Дискусія як форма колективного обговорення ділової проблеми. Порівняльний аналіз дискусії, полеміки та диспуту.
26. «Мозковий штурм» як евристична форма ділової комунікації. Технології проведення «мозкового штурму».
27. Ділове інтерв'ю.
28. Методика співбесіди під час прийняття на роботу.
29. Квіти в діловому житті.
30. Подарунки діловим партнерам.
31. Основні принципи підготовки ділових паперів.
32. Основні управлінські культури: характерні риси та особливості.
33. Типи соціально-психологічних конфліктів на виробництві.
34. Психологічні, ситуативні та мовні особливості монологу і діалогу.
35. Типи конструювання повідомлення.
36. Стратегії поведінки співрозмовника під час комунікативного процесу.
37. Запитання як засіб активізації процесу спілкування. Види питань.
38. Особливості ділового листування як форми ділового спілкування.
39. Характеристика протоколу ділової зустрічі. Протокол проведення переговорів.
40. Етикет проведення ділових прийомів та презентацій. Національна специфіка та діловий етикет.

Тематика рефератів для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Діловий етикет – стандарти та стереотипи.
2. Психологічні механізми взаєморозуміння та взаємодії в організації
3. Щоденний етикет (Культура поведінки на вулиці, в магазині, кав'ярні, їдальні, ресторани)

4. Етикет за столом
5. Етикет індивідуального робочого місця
6. Одяг бізнесмена у неформальних робочих ситуаціях. Неформальний діловий одяг
7. Міміка, жести, позаважливі складові професійного іміджу ділової людини
8. Протокольні положення дотримання етикету в системі зовнішньоекономічної діяльності. Діловий етикет у міжнародному бізнесі .
9. Національні особливості ділового етикету в різних країнах світу
10. Невербальні засоби спілкування та їх класифікація. Жести. Контакт очей. Види погляду. Проксеміка (територіальні зони в процесі спілкування).
11. Стилi ділового спілкування: компаративний аналіз
12. Стратегії й технології ведення переговорів.
13. «Мозковий штурм» як евристична форма ділової комунікації. Технології проведення «мозкового штурму».
14. Ділове інтерв'ю
15. Методика співбесіди під час прийняття на роботу
16. Квіти в діловому житті
17. Подарунки діловим партнерам
18. Основні управлінські культури: характерні риси та особливості
19. Типи соціально-психологічних конфліктів на виробництві
20. Психологічні, ситуативні та мовні особливості монологу і діалогу.
21. Стратегії поведінки співрозмовника під час комунікативного процесу.
22. Запитання як засіб активізації процесу спілкування. Види питань.
23. Особливості ділового листування як форми ділового спілкування.
24. Характеристика протоколу ділової зустрічі. Протокол проведення переговорів.

12. Питання для підготовки до підсумкового контролю (диференційованого заліку)

1. Управлінська етика як один з видів професійної етики.
2. Цінності, мотивація культури управління.
3. Методи самовдосконалення керівника.
4. Менеджмент як вміння раціональної організації та управління персоналом.
5. Етичні принципи та норми в діяльності менеджера, як основного суб'єкта управління.
6. Етика лідерства в менеджменті.
7. Форми лідерства у підприємстві.
8. Поняття і сутність етики.
9. Взаємозв'язок етики та управління бізнесом.
10. Етика бізнесу: предмет та специфіка.
11. Структура та функції етики бізнесу.
12. Зв'язок етики бізнесу з іншими етико-філософськими дисциплінами.
13. Стилi і методи керівництва.
14. Сутність та функції бізнесу.
15. Вибір цілей та засобів ведення бізнесу.
16. Ділова професійна етика, її різновиди.
17. Основні концепції в етиці бізнесу: утилітаризм, деонтична етика, етика справедливості.
18. Управлінська етика як один з видів професійної етики.
19. Цінності, мотивація культури управління.
20. Форми лідерства у підприємстві.
21. Стилi і методи керівництва.
22. Історія підходів до вивчення спілкування.
23. Вербальна і невербальна складові спілкування.
24. Психологічний контакт із співбесідником.
25. Позиції в спілкуванні.
26. Етапи спілкування.
27. Бар'єри в спілкуванні.

28. Спілкування в практичній діяльності менеджера по персоналу.
29. Етика ділового спілкування та етика ділових контактів.
30. Ділові зустрічі, бесіди, наради, переговори.
31. Особливості бесіди по телефону.
32. Організація ділових письмових контактів та ділового листування.
33. Професійна культура та мораль.
34. Етикет як сукупність правил поведінки людини.
35. Моральні основи етикету.
36. Особливості ділового етикету.
37. Етичні кодекси, їх значення у формуванні етичної поведінки ділової людини.
38. Діловий етикет та ефективне його дотримання в різних ситуаціях.
39. Особливості службового етикету.
40. Етичні кодекси, їх значення у формуванні етичної поведінки ділової людини.
41. Дотримання правил формування іміджу ділової людини.
42. Основні правила етикету при особистому спілкуванні.
43. Професійна культура бізнесової діяльності.
44. Основні ознаки успішної ділової поведінки.
45. Культурні відмінності у міжнародному бізнесі.
46. Національні особливості етики бізнесу в Україні.
47. Етика бізнесу в Європі (Велика Британія, Франція, Німеччина, Іспанія, Італія).
48. Специфіка етики бізнесу у Північній Америці (США, Канада).
49. Особливості національного етикету в азійських державах (Китай, Японія, арабський світ).
50. Національні традиції та їх значення у діловому спілкуванні.
51. Загальна характеристика ділових зустрічей.
52. Правила організації ділових зустрічей.
53. Історія світових традицій ділових зустрічей.
54. Методи і способи забезпечення організації ділових зустрічей.
55. Види переговорів.
56. Етапи переговорів.
57. Основні стратегії переговорів.
58. Підготовка до переговорів.
59. Аргументація й контраргументація в переговорах.
60. Шляхи вдосконалення міжособових комунікацій.
61. Інформування про діяльність організації як комунікативний процес. Розробка плану комунікацій.
62. Комунікативна дія як категорія сучасної соціологічної теорії.
63. Методи дослідження конфліктів.
64. Варіанти виходу з конфліктних ситуацій.
65. Стратегія й тактика поведінки в конфлікті.
66. Основні поняття документального забезпечення управління. Документообіг.

13. Методи навчання

Методи навчання на лекціях:

- вербальний метод (лекція, дискусія тощо);
- методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

Методи навчання на практичних, семінарських заняттях:

- вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні, семінарські та лабораторні заняття);

- метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- робота з навчально-методичною літературою (рецензування, підготовка реферату, есе, доповіді тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- кейс-метод (вирішення ситуацій, розв'язання завдань тощо);
- Дослідницький метод
- Пошуковий метод.

14. Методи оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Етика бізнесу» використовуються такі методи оцінювання:

- для поточного контролю у вигляді *усного та письмового опитування, фронтального опитування, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, написання есе (рефератів), виконання індивідуальних та групових проектів, творчих завдань, тощо.*
- для модульного контролю у вигляді *письмової відповіді, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, тощо.*
- для підсумкового контролю *проведення екзамену або заліку (усна та/або письмова відповідь, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, тощо).*

15. Засоби діагностики результатів навчання

Робоча програма передбачає застосування засобів діагностики результатів навчання за формами контролю знань:

- *поточний контроль* може передбачати застосування широкого спектру форм та методів оцінювання знань, що проводиться за кожною темою.
- *модульний контроль* передбачає письмове виконання різних видів контрольних завдань.
- *підсумковий контроль* передбачає проведення екзамену або заліку

Завершальним етапом досягнення запланованих програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «Етика бізнесу» є підсумковий контроль – диференційований залік.

16. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Рекомендоване оцінювання окремих видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти:

№	Вид навчальної діяльності здобувачів вищої освіти*	Кількість балів
1.	Реферат, есе	1-5
2.	Вирішення ситуаційних завдань, розв'язання задач	1-5
3.	Індивідуальне завдання	1-5
4.	Відповідь на практичному, семінарському, лабораторному занятті	1-5
5.	Ділова гра, практичний кейс, тощо.	1-10
6.	Участь у публічних заходах (конференція, олімпіада тощо)	1-10
7.	Модульний контроль (для денної форми здобуття освіти)	1-20
8.	Контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти)	1-40

*види навчальної діяльності здобувачів освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти оцінюються за такими критеріями:

Бали	Критерії оцінювання
------	---------------------

90-100	Здобувач вищої освіти повною мірою засвоїв програмний матеріал, виявляє знання основної та додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання інших галузей знань, вдало наводить приклади.
82-89	Здобувач вищої освіти демонструє достатньо високий рівень знань, при цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або незначні помилки, або присутня недостатня чіткість у визначенні понять.
75-81	Здобувач вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань для формування висновків, не завжди здатний асоціювати теоретичні знання з практичними прикладами
64-74	Здобувач вищої освіти в загальній формі розбирається в матеріалі, проте відповідь неповна, неглибока, містить неточності, є помилки у формулюванні понять, відчуються складнощі в застосуванні знань при наведенні прикладів.
60-63	Здобувач вищої освіти в загальній формі розбирається в матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні матеріалу, формулюванні понять, не може навести приклади.
35-59	Здобувач вищої освіти не володіє переважною частиною програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять.
1-34	Здобувач вищої освіти не засвоїв програмний матеріал.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Порядок переведення оцінок у систему ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для диференційованого заліку, екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для недиференційованого заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

17. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Приклад для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота							Підсумковий контроль	Сума	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					Самостійна робота
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7			
3	4	4	4	5	5	5			
Модульний контроль 1 - 10				Модульний контроль 2 - 10			10	40	100

Приклад для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
50	10	40	100

18. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «Етика бізнесу» узагальнено в комплексі навчально-методичного забезпечення, який включає:

- силабус;
- робочу програму навчальної дисципліни;
- методичні вказівки до вивчення дисципліни;
- опорний конспект лекцій;
- варіанти завдань для самостійної та індивідуальної роботи студентів;
- варіанти завдань для модульного контролю;
- варіанти завдань для підсумкового контролю;
- інші матеріали.

19. Рекомендована література

Основна:

1. Баранівський В.Ф. Етика бізнесу: Навчальний посібник. / В.Ф. Баранівський, Т.Г. Скворцова. К.: Видавництво «Лицар». 2009. 182 с.
2. Бурлачук Л. Р. Психодіагностика личности. К.: Здоровье, 2017. 168 с.
3. Діловий етикет. Етика ділового спілкування «2-ге вид. Перероб і доп. К: «Альтерпрес», 2016. 368 с.
4. Етика ділового спілкування: навчальний посібник / Гриценко Т.Б. К: Центр учбової літератури, 2015. 344 с.
5. Етика та естетика [Текст]: навч. посібник / за ред. В.Л. Петрушенко. Львів: Новий світ-2000, 2015. 304 с.
6. Етика та естетика [Текст]: навч. посібник для підготовки до іспитів / за ред. І.В. Тетарчук, Т.Є. Дяків. Київ: Центр учб. л-ри, 2016. 316 с. + Електрон. зміст. Режим доступу: локальна мережа ПУЕТ
7. Мазяр О.В., Кириченко В. В. Психологія праці: модульний курс: навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І. Франка, 2014. 190 с.
8. Максименко С.Д. Загальна психологія: навч. посіб. / С.Д. Максименко. 3-тє вид., переробл. та доповн. К.: 4 ЦУЛ, 2018. 272 с.
9. Основи психології / За ред. О.В. Киричука, В.А. Роменця. 2-ге вид. К.: Либідь, 2016. 544 с.
10. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин: Навч. посіб. К: Кондор, 2018
11. Пентиліок М.І. Ділове спілкування та культура мовлення [Текст]: навч. посібник / М.І. Пентиліок, І.І. Маруніч, І.В. Гайдаєнко. Київ: Центр учб. л-ри, 2017. 224 с.
12. Прищак М.Д. Етика та психологія ділових відносин: навчальний посібник [Електронний ресурс] / М.Д. Прищак, О.Й. Лесько. Вінниця: ВНТУ, 2016. 151 с. Режим доступу: <http://pryschak.vk.vntu.edu.ua/file/d0e3b838ba81eed634a92b0c25a52810.PDF>
13. Радченко С.Г. Етика бізнесу [Текст]: навч. посібник / С.Г. Радченко. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 396 с.
14. Седова Л.Н. Этика бизнеса: учебное пособие. Ч. 1 / Л.Н. Седова, А.А. Малюкина. Х: Изд. ХНЭУ им. С. Кузнеця, 2016. 492 с.
15. Федоришин Г.М. Психологія коучингу: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2018. 95 с.
16. Чистіліна Т.О. Етика та естетика [Текст]: навч. посібник / Т.О. Чистіліна. Київ: Центр учб. л-ри, 2017. 304 с
17. Этика бизнеса: учебное пособие / Седова Л.Н., Лепейко Т.И., Авраменко Е.В., Сорокина А.С. Х.: ХНЭУ им. С. Кузнеця, 2015. 455 с.

18. Етика бізнеса: учебное пособие / Седова Л.Н., Малюкына А.А. Х.: ХНЭУ им. С. Кузнеця, 2014. 490 с.

Додаткова:

1. Астаф'єв В. Соціально-психологічні особливості інтернет-спілкування // Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість. К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2002. Том 2. С.17-20.

2. Баранівський В.Ф., Скворцова Т.Г. Етика бізнесу: Навчальний посібник. К.: Видавець ПАЛИВОДА А.В., 2008. 200 с.

3. Бикова Є. Національні особливості ділового спілкування // Персонал-Плюс, 2008. №25. С. 11.

4. Бондарчук Л.І. Культура ділового мовлення: навч. посіб. / Бондарчук Л.І. 2-е вид., допов. і перероб. Житомир: ПП «Рута», «Волинь», 2008. 244 с.

5. Боровиков О. В. Етика ділового спілкування [Текст]: навч.-метод. посібник / О.В. Боровиков. Полтава: ПУЕТ, 2012. 94 с. Те саме [Електронний ресурс]. Режим доступу: електрон. чит. зал ПУЕТ.

6. Гольдштейн А., Хомик В. Тренінг умінь спілкування. Як допомогти проблемним підліткам: Пер. з англ. В. Хомика. К.: Либідь, 2003. 520 с.

7. Гриценко Т.Б. Українська мова за професійним спілкуванням: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2010. 624 с

8. Данильченко О. Якщо харизма не ваш коник: Як зробити ділове спілкування ефективним// Консалтинг в Україні, 2006. №5. С.18-19.

9. Ділове спілкування у сфері державного управління/ Нижник Н.Р., Пашко Л.А., Олуйко В.М., Кіндзерський С.А. Хмельницький, 2005. 196 с.

10. Діловий етикет. Етика ділового спілкування. К.: Альтерпрес, 2003. 368 с.

11. Документально-інформаційні комунікації в системі соціальних комунікацій [Текст]: навч. посібник / за ред. Ломачинської І.М. 3-тє вид., переробл. і доповн. Київ: Центр учб. л-ри, 2014. 336 с.

12. *Етика ділового спілкування: навч. посіб. / [за ред. Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук]. К.: ЦУЛ, 2017. 344 с.*

13. Етика ділового спілкування [Електронний ресурс]: / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 344 с. Режим доступу: <http://www.subject.com.ua/pdf/71.pdf>

14. Етика ділового спілкування [Текст]: навч. посібник / В.Г. Воронкова, А.Г. Беліченко, В.В. Мельник, М.А. Ажажа. Львів: Магнолія-2006, 2012. 312 с.

15. Замкова Н.Л. Психологічна природа ділового спілкування// Проблеми освіти. К., 2001. Вип.26. С. 53-62

16. *Засекіна Л.В., Пастрик Т.В. Основи психології та міжособове спілкування: навч. посіб. К.: Медицина, 2015. 216 с.*

17. Зусін В.Я. Етика та етикет ділового спілкування: навч. посіб. - 2-ге вид., переоб. і доп. К.: ЦНЛ, 2005. 224 с.

18. Кацавець Г.М. Культура мови у професійному спілкуванні юриств: навч. посіб. К.: Алерта, 2007. 137 с.

19. Коваленко О.Г. Атракція як феномен міжособистісного спілкування// Практична психологія та соціальна робота, 2007. №2. С.44-48.

20. Корнієнко В. Наукове спілкування як один із ефективних засобів підвищення професіоналізму. // Вісник Книжкової палати. К.: Книжкова палата України, 2012. №7. С.19-21.

21. Костриця Н.М., Свистун В.І., Ягупов В.В. Методика навчання студентів спілкування в управлінській діяльності: навч. посіб. К.: ЦНЛ, 2006. 272 с.

22. Костюк І. Телефонний етикет надання управлінських послуг // Вісник Української Академії державного управління при Президентові України, 2007. №3. С. 305-311

23. Котов М.В. Комунікативна невдача у ситуації міжкультурного спілкування // Вісник Харківського Національного університету ім. В.Н. Каразіна. Х.: Вид-во ХНУ, 2013. №1052. Вип.

74. С.55-59.

24. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування: навч. посіб. Суми, К.: ВТД Університетська книга, ВД «Княгиня Ольга», 2005. 222 с.

25. Литнєва Г.П. Експериментальна перевірка ефективності методики навчання студентів міжкультурного спілкування з орієнтацією на майбутню професію/ Г.П.Литнєва. //Зовнішня торгівля: право та економіка. К., 2011. №6. С.138-140.

26. Ломачинська І.М., Якимюк Ю.П., Ломачинська Л.В. Документально- інформаційні комунікації в системі соціальних комунікацій: навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: ЦУЛ, 2014. 336 с.

27. Максименко В.Ф. Мова професійного спілкування/ Максименко В.Ф. Х.: Торсінг Плюс, 2008. 512 с.

28. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. К.: Академія, 2012. 288 с.

29. Олійник О. Сучасна ділова риторика: навч. посіб. / [Олійник О.]. К.: Кондор, 2010. 166 с.

30. Сайтарли І.А. Культура міжособистих стосунків: навч. посіб. К.: Академвидав, 2007. 240 с.

31. Семенюк О.А., Паращук В.Ю. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. К.: Академія, 2010. 240 с.

32. Скібіцька Л.І. Лідерство та стиль роботи менеджера: навч. посіб. К.: ЦНЛ, 2009. 192 с.

33. Снітинський В.В., Завальницький Н.Б., Брух О.О. Діловий етикет у міжнародному бізнесі: навч. посіб. Л.: Магнолія 2006, 2012. 300 с.

34. Стоян Т.А. Діловий етикет: моральні цінності і культура поведінки бізнесмена: навч. посіб. К.: ЦНЛ, 2004. 232 с.

35. Тимошенко Н.Л. Корпоративна культура: діловий етикет: навч. посіб. К.: Знання, 2006. 391 с.

36. Тодорова О. *Інновації в комунікаціях. Інноваційний PR-інструментарій в соціальних комунікаціях сучасного бізнесу: монографія.* К.: Інтерконтиненталь-Україна, 2015. 176 с.

37. Філоненко М. М. Психологія спілкування: підруч. К.: ЦУЛ, 2008. 224 с.

38. Цимбалюк І.М. Психологія спілкування: навч. посіб. 2-ге вид., випр. та доп. К.: Професіонал, 2007. 464 с.

39. Чайка Г.Л. Культура ділового спілкування менеджера: навч. посіб. К.: Знання, 2005. 422 с.

40. Шевчук С.В. *Усне і писемне ділове спілкування (для державних службовців): навч. посіб.* К.: Алерта, 2015. 448 с.

41. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. К.: Академія, 2011. 304 с.

20. Інформаційні ресурси

1. Інтернет-портал для управлінців Менеджмент.com.ua [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.management.com.ua/about.php>

2. Електронне видання «Діловий вісник» - виробничо-практичний журнал Торгово-промислової палати України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ucci.org.ua/synopsis/dv/aboutdv.ua.html>.

3.. Електронне видання журналу «Контракти» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://archive.kontrakty.ua/>.

4. Електронне видання популярного ділового журналу «Мир денег» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mirdeneg.com/>.

5. Єдине повне офіційне періодичне видання нормативно-правових актів України: Офіційний вісник України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ovu.com.ua/>.

6. Електронне видання журналу «Персонал» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://personal.in.ua/>.

7. Електронне видання «Business Week» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.businessweek.com/>.

8. Електронне видання «Stern» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.stern.de/>.

9. Електронне видання «Focus»: <http://www.focus.de/>.

10. Електронне видання «Paris Match» [Електронний ресурс]. Режим доступу:

[http://www.parismatch.com/Actu-Match/Environnement/.](http://www.parismatch.com/Actu-Match/Environnement/)